

ne reduxit. *Extrav. un. de Immunit. intr. Com.* Clemens V. vero eam penitus abrogavit. *Clem. un. d. t.*

34 In schismate Avenionensi passim ipsi Pontifices Clero decimam suo arbitrio imponebant, & frequenter generaliter. Hinc in Concilio Constantiensi cautum est (a): *Per summos autem Pontifices nullatenus imponi generaliter decimas, & alia onera super totum Clerum, nisi ex magna, & ardua causa, & utilitate universalem Ecclesiam concernente, & de consilio, & consensu, & subscriptione S. R. E. Cardinalium, & Prælatorum, quorum consilium commode haberi poterit. Nec specialiter in aliquo Regno, vel Provincia, inconsultis Prælati ipsis Regni, vel Provinciæ, & ipsis non consentientibus, vel eorum majore parte, & eo casu personas ecclesiasticas & auctoritate Apostolica duntaxat levare.* En jus Germaniæ per Imperium.

35 In Gallia, aliisque Provinciis hæreditariis decimæ, aut aliæ præstationes publicæ, reliquaque subsidia Cleri, nomine doni gratuiti, aut alio titulo in ordinarias, extraordinariasque contributiones pridem transierunt. Id alibi reliquum est, quod Clerus à ministris ecclesiasticis taxetur, collecteturque, tum pede reali, si tributa scripta sint in possessiones, tum pede personali, si personas spectent. Realia fundis imponuntur nullo habito respectu personarum, ita, ut & exteri tallientur, sive in contributiones vocentur in locis, ubi fundi siti sint. In personalibus non habetur ratio fundorum, sed personarum; inde fit Personis impositio respectu lucri, & proventuum in loco domicilii. Ex his facile videre est, quæ ratio ineatur, dum partim realis, partim personalis collectio fit.

36 Non convenit, quod Clerus in subsidiis taxetur à laicis, unde in Decreto Maximiliani, & Mariæ Brabantiæ Ducum 1479. legitur, quod Clerus consenserit in subsidium quoddam, sed componendum, & colligendum per Deputatos Cleri absque interventu laicorum. In Gallia quoque donum gratuitum, per Prælatos, non autem laicos distribui, & colligi notum est.

37 Declararunt non semel Principes, competentiam Pastorem exemptam à contributione ordinaria, extraordinariaque esse debere juxta c. 1. *de Cens.* Fuerunt quippe Principes semper solliciti, ut Parochis de competentia provideretur.

*38 In morali doctrina quid jucundius, quam veteris frugalitatis argumenta, & exempla revolvere? Ex sententia S. Ambrosii (b): *Ecclesia nihil sibi, nisi fidem piæ dispensationis*

(a) Conc. Const. sess. 43. (b) S. Amb. ep. 31.

tionis possidet. *Hos redditus, hos fructus præbet. Possessio Ecclesiæ est sumptus egenorum. Numerent, quos redemerint templa captivos, quæ contulerint alimenta pauperibus; quibus exulibus vivendi subsidia ministraverint.* Ait S. Chrysostomus (a): *quando ejus facultatum videris magnitudinem, cogita etiam inceptorum pauperum greges, ægrotantium multitudinem, innumerabilium expensarum occasionem. Sumus etiam parati vobis reddere rationem. — Sumptus in causas afflicte Reipublicæ non sunt minores proventibus, sed etiam aliquando majores, quibus nihil aliud, quam frugalis vita Cleri, & tenuitas edendi potandique parcissime sufficere visa est. Juxta Concilium Parisiense VI (b). Cesset ergo ambitio, vel invidia, quæ dicere solet, nimis rerum habere Ecclesias Christi, & perpendat, quia, quantæque sunt res Ecclesiæ, si eo modo, quo dispensandæ sunt, dispensentur, nimis non sunt. Cupiditas quippe, imo negligentia quorundam dispensatorum, non Ecclesiæ, amplæ res in vitio sunt, quia spretis pauperibus, in luxum, & fastum Cleri absumuntur.*

T I T. XIX.

De Administratione & Alienatione bonorum Ecclesiasticorum.

C A P. I.

De Veteri Episcoporum Potestate.

1 **E**piscopos primitus fuisse rerum ecclesiasticarum primarios, ac præcipuos Dispensatores nos edocent SS. Canones. Canon. 41. vulgo Apostolorum ait: *Jubemus Episcopum rerum Ecclesiæ potestatem habere.*

2 Iisdem Episcopis tanquam piorum reddituum Administratoribus commendabatur cura pauperum, & egenorum. Inquit Concilium Antiochenum: *Episcopus habeat rerum Ecclesiæ potestatem, ut eas in omnes egentes dispense, cum multa cautione, & Dei timore.* Apud Gratian. c. 23. XII. *quest. 1.*

3 Primis ergo sæculis summa & libera administrationis, & dispensationis auctoritas penes Episcopum per singulas Dioceses stetit. Rationem reddit citatus Apostolorum Canon: *Si enim pretiosa hominum animæ sunt ei credendæ, multo magis sunt committendæ pecuniæ.* Superest c. 24. *ibi.*

In

(a) S. Chrys. hom. 2. in 2. ep. ad Corinth. (b) Conc. Paris. VI. c. 18.

4 In tanta negotiorum mole Episcopis (a) exemplo Apostolorum commendatum fuit, ut ipsi, qui se totos lectioni, orationi, & prædicationi dare debent, non per se viduarum, & pauperum curam gererent, sed eam in Archipresbyterum, vel Archidiaconum rejicerent.

5 Subnatis corruptelis œconomos, qui sæpe dicti sunt & Vicedomini, adoptare placuit. Concilium Chalcedonense usum œconomorum per Orientem universalem reddidit, censurisque munivit. c. 4. D. 89.

6 Justinianus Imp. sæpe horum œconomorum meminit, quibus & injunxit, ut singulis annis rationem suæ administrationis Episcopo redderent, damnum reparaturi, siquod ex culpa, vel alio vitio rebus ecclesiasticis intulissent. L. 42. §. 5. C. de Ep. & Cler.

7 Per Occidentem Concilium Hispalense II. exemplo Decreti Chalcedonensis Episcopum ad operam œconomi adstrinxit, ex proprio Clero assumendi, ut testem haberet fidelis dispensationis. c. 22. XVI. q. 7.

8 Invalescente nova forma, quæ ad singulos beneficitos plenam administrationem piorum reddituum devolvit, usus œconomorum desiit, quia sola administratio eorum bonorum, quæ immediate olim ipsi Episcopatu cohærebant, Episcopi potestati reservari cœpit. Vetus querela fuit, quod Episcopi omnia sibi arrogarent, ut Clericis fere nihil, aut non nisi modicum relinquerent. c. 23. §. 5. D. 93.

9 Supersunt tamen ceteris episcopalis auctoritatis quædam vestigia in reliquis beneficiis; utpote quod singuli Possessores ad ingressum beneficii Episcopo juratam fidem dare debeant, se specificationem omnium fructuum intra annum à die Nativitatis S. Joannis esse exhibituros, inventarium omnium bonorum deposituros, nihil sine consensu Episcopi alienaturos. Huc revocant, quod & Episcopo reservetur, ut annuis computibus piarum administrationum adesse debeat. Alicubi beneficiati testari prohibentur sine licentia Episcopi. In quibusdam locis ad Episcopum mobilia intestatorum Clericorum devolvuntur. Alibi Episcopo jus est percipiendi proventus beneficiorum vacantium, litigiosorum, aut residentia destitutorum.

10 In ministerium veterum Diaconorum, & Presbyterorum successisse censetur Capitulum Cathedrale, ut Episcopo à consiliis, & manu sit in administratione, & alienatione bonorum ecclesiasticorum. Tit. de his, quæ fiunt à Præl. sin. consens. Capit.

Ex

(a) Conc. Carth. IV. c. 17.

11 Ex veteri officio Archidiaconis, & Archipresbyteris nonnulli reliquum est jus dispensandi proventus Ecclesiarum Parochialium, durante vacantia, quod vocari solet, *jus deportus*, utpote ad fidelem curam, & providam dispensationem eorum reddituum.

12 Præcipit Concilium Tridentinum (a), ut Capitulum Sede vacante, si fructuum percipiendorum ei munus incumbit, œconomum unum, vel plures fideles, ac diligentes decernat, qui rerum ecclesiasticarum, & proventuum curam gerant.

13 S. Carolus in Concilio Mediolanensi V. (b) vetus Decretum Concilii Chalcedonensis ad rem restaurandæ disciplinæ maxime facturum censuit, ut ab Episcopo œconomus constituatur, qui Ecclesiæ Cathedralis prædia, bona, resque de illius sententia, & arbitrio administret *ut non modo illa non dissipentur, sed testis sit rectæ administrationis, ac dispensationis.*

14 Administrationis quædam species est elocatio, si modo intra terminis simplicis, & nudæ elocationis concludatur. Quippe longioris temporis terminus efficit, ut potius ad alienationem revocetur. Clem. 1. de Reb. Eccl. non Alien.

15 Hinc duplex distinguitur locatio; una ad modicum, altera ad longum tempus fit. Jure civili modicum ad novennium, & infra hoc spatium: longum vero ad decennium, & supra hoc tempus producitur: quemadmodum Principum constitutiones longum tempus in præscriptione definiverunt. Nov. 120. c. 3. & ibi Glossa.

16 Jure Ecclesiastico longi temporis elocatio frequenter elocatio ad firmam dicitur. Paulus II. modicum tempus ad triennium, & infra istud, contraxit; longum enim tempus esse censuit; quod ultra triennium porrigitur. Extrav. unde de Reb. Eccl. non Alien. int. Com.

17 Quum Bulla Pauli II. ubique recepta non sit, alicubi placuit (c), mediam viam inter jus civile, & ecclesiasticum inire. In Belgio terminus ordinarius locationis domorum, & terrarum arabilium est novem annorum, pro pratis sex; pro decimis trium, si tamen seorsim à terris arabilibus elocentur.

18 Si plures fiant unius ejusdem rei elocationes in certum, & legitimum tempus sæpius repetitum; v. g. in plura triennia, aut novennia, ea conditione, ut tot sint locationes quot triennia, novenniaque, quia finito primo triennio, aut

(a) Trid. sess. 24. c. 16. (b) Conc. Mediol. V. P. 3. c. 11.

(c) Synod. Camer. II. tit. 15. c. 64.

Cap. 2.
De Elocat.
bon. Ec-
cles.

Ff no-

novennio præteritur nova locatio: tunc hæ nullæ sint, saltem quoad excessum legitimi temporis, veluti manifeste in fraudem legis factæ. Decrevit Synodus Cameracensis (a), contractum locationis terrarum arabilium renovari non posse, nisi finito sexennio prioris contractus; quoad prata quadriennio & quoad decimas biennio.

19 Concilium Tridentinum locationes anticipatis solutionibus (b), in quantum in præjudicium successorum cedere queunt, invalidas declaravit, quocunque indulto, aut privilegio non obstante? nec hujusmodi locationes in Romana Cûria, vel extra eam confirmantur.

20 Inde ad cautelam Synodus Buscodunensis sub Masio prohibuit (c), ne Ecclesiarum Rectores pendentes beneficiorum fructus, aut currentes proventus quovis prætextu vel vendant, vel elocent, nisi dilata in id tempus pretii, vel mercedis solutione, quo fructus erunt à solo separati, aut annus cessit.

21 Inter alias cautelas & alibi provisum est, quod locationes prædiorum ecclesiasticorum publice præviis proclamationibus fieri oporteat, nisi propter collusionem incolarum expedire videatur, eas secreto, & è manu, ut ajunt, fieri.

22 In Gallia vetitum est, bona ecclesiastica Ministris Regiis, Magistratibus, aliisque Nobilibus elocari, nec sub prætextu conductionis à potentioribus, & ditioribus occupentur, aut illorum proventus divertantur. Vetantur ibi & Clerici decimas, census, prædia, aut terras alienas conducere.

23 Jure communi elocatio, à Beneficiato facta, non præteritur ultra ejus vitam, quia non nisi usufructuario jure bona Ecclesiæ tenet, ut ea ultra istud tempus nequaquam elocare queat. *L. 9. §. 1. ff. Locat.*

24 Quorundam tamen locorum consuetudine invaluit, quod Successor beneficii, saltem aliquo tempore stare teneatur locationi per Prædecessorem factæ, utpote quia vel auctione publica facta, aut Superioris auctoritate confirmata est. Generalius Resignatarius, & Permutatarius Prædecessorum pactis stare tenentur.

25 Si Prælati, tanquam Administratores, bona Ecclesiæ elocavit, utpote quia bona ad Conventum, aut Communitatem spectant, contractui stare quisque Successor tenetur; sicuti Tutor, qui alteri Tutori in officio administrationis successit.

26 Olim, cum satis perspecta sacrorum Administratores pie-

Cap. 3.
De Alienat.

(a) Synod. Camer. ibi. (b) Trid. sess. 25. c. 11.
(c) Synod. Buscod. tit. 10. c. 11.

pietas erat, ipsi & servos manumittere, & vasa sacra redimendorum captivorum causa, quæ inter incursus barbarorum frequens fuit, distrahere, Monasteria, & hospitalia condere, aliaque omnia pro ductu conscientiæ suæ agere potuerunt. *c. 24. XII. q. 1.*

27 Inde fere à sæculo IV. apparuere Canones, qui alienationem indiscretam rerum ecclesiasticarum vetant. In Concilio Carthaginensi IV. decretum est, *ut nullus res Ecclesiæ, pro arbitrio suo distrahat.* Refert. *c. 39. XVII. q. 4.*

28 In Oriente Leo Imp. ann. 470. legem edidit, qua Episcopo, vel œconomo Constantinopolitanæ Ecclesiæ vetatur rerum, & possessionum ecclesiasticarum alienatio, *ut, sicut ipsa Religionis, & fidei mater perpetua est: ita ejus patrimonium jugiter servetur illasum.* Refert. *L. 14. C. de SS. Eccles.*

29 Hanc legem, quam Leo ad Constantinopolitanam Ecclesiam restrinxit, Anastasius Imp. posthac ad omnes Ecclesias Constantinopolitani Patriarchatus extendit, donec Justinianus abrogata utraque lege edictum ad omnes Ecclesias, locaque religiosa prorogaverat. *Auct. hoc jus porrect. & seqq. ibi.*

30 In Occidente Symachus Papa huic interdicto solam Romanam Ecclesiam subjecit. Inquit Decretum: *Universis Ecclesiis per Provincias secundum animarum considerationem, quam proposito religionis convenire Rectores eorum viderint, more servato.* Gratianus veterem lectionem evertit. *c. 20. XII. quest. 2.*

31 Labentibus sæculis hæ leges, & regulæ tum per Orientem, tum per Occidentem ad omnes Ecclesias extendendæ fuerant, quia Ecclesiastici, solum usufructum nacti earum rerum, sæpe sua emolumenta ex his bonis haurienda magis, quam successorum, & Ecclesiarum utilitatem spectarunt. *c. 18. & seqq. ibi.*

32 Inter has auctoritates refert sub nomine Leonis Decretum Gratianus, quo sine exceptione prohibetur, ne quis Episcopus de rebus Ecclesiæ suæ quidquam donare, vel commutare, vel vendere audeat &c. Eruditi tamen hanc decretalem Leoni I. abjudicant. *c. 52. ibi.*

33 Jure novo præteritum Decretum Leonis recentiores Pontifices passim suum fecere. Sic Innocentius III. in ea causa disserte ad auctoritatem Leonis provocat. *c. 7. & 8. de his quæ sunt à Prælat. sine consens. Capit.*

34 In Concilio Valentino vulgata est regula, irritam esse Episcoporum donationem, vel venditionem, vel commutationem rei ecclesiasticæ absque collaudatione, & subscriptione.

tionem Clericorum. Juxta crism Eruditorum hoc Decretum in nullo Concilio Valentino vel Galliae, vel Hispaniae reperitur. Superest tamen. *c. 1. d. 1.*

35 Hodierno usu Episcopi juxta formulam, in Pontificali praescriptam, jurant in sua ordinatione, quod non alienare velint bona mensae saeculae. Similiter & Beneficiati ad ingressum possessionis jurant, se non alienaturos bona beneficii sui.

36 Juxta leges civiles nomine vetitae alienationis venditio, donatio, emphyteusis, aut ususfructus conditio, & specialis hypothecae obligatio exprimitur. His novum jus admittet & conditionem. Quidam praetendunt, legendum esse *conductionem*, utpote longioris temporis. Nonnulli explicant illam conditionem contractui adjectam, qua status, causa, & natura praedii; v. g. per impositionem tributi, pensionis, servitutis immutari videretur. Reliquis placet voculam illam, quae Librariorum vitio irrepere potuit, aut venditioni quondam substituta fuit, expungere. *c. 5. de Reb. Eccl. non Alien.*

37 Inde ad mentem legum, Canonumque res eo recidit, ut Beneficiatus fructibus sui beneficii libere uti, fruique, & ex proventibus vivere possit, ita tamen, ut ipsas res integras conservet, relicturus successoribus, quod & ipsi libere, & plene proventus percipere queat, quia, sicut ipsa Religio perpetua est, ita & ejus patrimonium servari debet illaesum. *L. 14. C. de SS. Eccl.*

Cap. 4.
De Solemn.
alien.

38 Supersunt tamen & alienationis legitimae causae; utpote necessitas, utilitas, & pietas. Ait S. Gregorius (a): *Et sacrorum Canonum, & legalia statuta permittunt, ministeria Ecclesiae esse pro redemptione captivorum vendenda.* Refert. *c. 14. & 15. XII. q. 2.*

39 Inter has causas pietas primas fert, quia melius est aurum impendi redimendis captivis, & alendis pauperibus, quam ornandis templis. Clamat S. Bernardus (b): *O vanitas vanitatum, sed non vanior, quam insanior! fulget Ecclesia in parietibus, & in pauperibus eget.*

40 In Decreto Gratiani frequens est locus veterum auctoritatum, quae commendant, & vasa sacra, utcunque pretiosa, & consecrata esse distrahenda, ut eorum pretio necessitati pauperum succurri queat. *Nam Ecclesia non habet aurum, ut seruet, sed ut eroget, & in necessitatibus subveniat.* Refert. *c. 70. & 71. XII. q. 2.*

41 Causa hujus pietatis apud veteres omni exceptione major est: corruptis tamen saeculis illa satis viluit. Queritur

S.

(a) S. Greg. lib. 6. ep. 35. (b) S. Bern. Apol. ad Guil. cap. 11.

S. Bernardus (a): *Ecclesia suos lapides induit auro, & filios suos nudos deserit; de sumptibus egenorum servitur oculis divitum. Inveniunt curiosi, quo delectentur, & non inveniunt miseri, quo sustententur.*

42 Meminere veteres Canones & aliarum causarum; utpote, si necessitas, vel utilitas Ecclesiae alienationem persuaderet. Quum veteri more tota potestas administrationis penes Episcopum staret, justa causa alienationis Concilio Provinciae dicenda fuit, ut ejus Decreto probaretur. Hilarius Papa (b) saeculo V. in Galliam rescripsit: *Prædia ad Ecclesiam pertinentia in alterum non transferantur, nisi prius apud Concilium alienationis ipsius causa doceatur; ut, quid fieri debeat, communi omnium deliberatione tractetur.*

43 Succedente nova partitione administrationis successit, quod examen causae ad eos devolveretur, qui alienationem per sua suffragia probare debent, quia praetensum Decretum Leonis suffragit totius Cleri tractatum. *c. 52. XII. q. 2.*

44 Hinc, si agatur de bonis spectantibus ad Capitulum, vel Conventum, omnes Canonici, vel Monachi ad sonum campanae convocandi in unum sunt, ut deliberent, an justa, & sufficiens causa sit alienationis? Et quilibet dicat suum suffragium ex animi sententia: Quantum ergo ad tractatum singulis est suum suffragium; quantum vero ad consensum majoris partis sententia spectatur: nisi minor pars possit, & velit causam rationabilem opponere, ut negotium differendum videatur. Si convenerint vel omnes, vel major pars in unam sententiam, tunc instrumentum hujus tractatus, & consensus erigitur, vulgari formula: tales Canonicos, & Monachos N. post longum, & diligentem tractatum communi consensu confirmasse, quod talis possessio propter talem causam alienetur, & pecunia ad dictam causam convertatur, credentes, hoc utilius Ecclesiae expedire. Hic tractatus, & consensus Capituli Episcopi auctoritate abhinc stipandus est, sive agatur de Ecclesia Cathedrali sive Collegiata, sive & Regulari, non tamen exempta. *c. 1. de Reb. Eccl. non Alien.*

45 Si agatur de bonis Ecclesiae, quae non habet Capitulum, aut Conventum, sufficit solus consensus Episcopi, etiam inconsulto Clero Cathedrali. Solet hodie Episcopo porrigi simplex libellus, qui eum plerumque remittit ad Decanum ruralem, ut justam informationem praetensae causae capiat, judicium suum ad Episcopum relaturus: quo accepto Episcopus annuit, vel renuit, nisi uberius examen videatur necessarium.

In-

(a) S. Bern. ibi. (b) Hil. ep. 8.

informatio capienda est juxta. *L. 5. ff. de Reb. eor. qui sub tutel.*

46 Paulus II. præten dit, nulla Ecclesiarum, aut Monasteriorum bona inconsulto Pontifice alienari posse. Hic rigor obtinet in Ecclesiis, & Monasteriis exemptis. Quippe in aliis Ecclesiis, aut Monasteriis hæc lex, quoad hoc punctum, recepta ubique haud est. *Extrav. Com. un. de Reb. Eccl. non Alien.*

47 Et vero, si ipsi exempti habeant alias Ecclesias non exemptas, sibi pleno jure subjectas, earum alienationem sufficit illius Superioris, qui habet jurisdictionem quasi episcopalem, consensu probari, confirmarique.

48 Juxta Pontificale Romanum Episcopi in sua inauguratione spondere jurato debent, quod possessiones ad mensam suam pertinentes haud alienaturi sint, inconsulto Romano Pontifice. Inde, quando hodie ad Pontificem pro licentia alienationis recurritur, solet Papa alicui in partibus committere; ut videat, an expediat, illam rem alienari, & ad relationem illius auctoritatem interponere: alias enim alienatio etiam ex auctoritate Papæ admissa irritaretur veluti jure non facta. Rescriptum Apostolicum dicitur: *Si in evidentem*, quia continet clausulam: *si per informationem alienationem in evidentem & urgentem necessitatem factam esse repereris*. In Gallia rescriptum *motu proprio* cum clausula *in vitis Clericis*, non admittitur.

49 Præter consensum Superioris ad alienationem requiritur etiam assensus Patroni de iis bonis, quæ à Patrono profecta sunt. In Gallia, & alibi eo exemplo oportet in alienatione intervenire & consensum Principis, quia Patronus, vel Protector bonorum ecclesiasticorum habetur. Si ea occasione ad Regem recurritur, tunc informatio, aut examen causæ judicibus loci, aut aliis Regiis Deputatis demandatur: qua facta, si necessitas, aut utilitas appareat, literæ nomine Regis expediuntur, quibus licentia alienandi exprimitur.

50 Tria potissimum inde ad alienationem requiruntur; nimirum legitima causa alienandi, tractatus, seu discussio causæ, & consensus tum Superioris, tum Capituli, ubi is desideratur. De consensu oportet constare per publicum instrumentum, cui omnes subscribere debent. Hodie tamen receptum est, quod nomine Capituli præsentibus omnibus subscribat Secretarius, vel Notarius.

51 Reliquæ solemnitates, quas Gratianus *ad Can. 2. X. q. 2.* copiosius ex legibus civilibus collegit, passim negliguntur. Maxime enim in his causis hodie spectari solet, an subsit, sub fue-

fueritque urgens necessitas, vel utilitas Ecclesiæ; aut an inde grave damnum Ecclesiæ succreverit? Primum ergo fert in alienatione punctum, ut causa alienationis graviter discutiatur, atque in instrumento specificè, omnibus circumstantiis vallata, exprimatur, ut facile probari queat, aut præsumi debeat. Si forma est servata, consensusque Superioris apparet, semper pro utilitate Ecclesiæ præsumitur. Solemnitates vero aliæ extrinsecæ probari debent, quia non præsumuntur, nisi antiquitate, & longinquitate temporis suffulciantur.

52 Nonnullæ alienationes etiam post lapsum notabilis temporis suspectæ habentur; utpote quæ in familiares, aut cognatos ipsius Prælati redundasse probantur. Justinianus certis personis, veluti œonomo, ejusque propinquis interdixit, res Ecclesiæ acquirere. *Auct. quibuscunque de SS. Eccl.* In Germania plerumque subhastatio in illis alienationibus, quæ decreto Superiorum egent, requiritur.

53 Si nihilominus posthac notabilis læsio Ecclesiæ apparet, potest, non obstante quacunque alienatione cum omni solemnitate facta, peti restitutio in integrum, ita tamen, ut expensæ in rem utiliter, vel necessario bona fide factæ refundantur. *c. 1. de Restit. in integr.*

54 Quantum ad causam pauperum restituendam, plerumque patrimoniis Ecclesiarum nihil funestius est quam luxus, & fastus administratorum. Hinc enim Ecclesiæ passim egent, quia male administrantur. Queritur apud Alexandrum II. B. Petrus Damiani (a): *Quotidie regales epulæ, quotidie apparatus, quotidie nuptiale convivium, & unde refrigerare debuerant indigentes, rubentium tabularum recreant gestatores.*

55 Quid ergo? an in morali doctrina per rationes status fastus, luxusque quisunque Cleri excusari potest? En stimulos Pastorales (b) Bartholomæi à Martyribus: *Dicunt aliquando Pastores: non possumus subditos nostros in obedientia, & officio continere; nisi splendore, & pompa auctoritatem apud eos consequamur. O cecitatem insignem! Ministri Christi prudentiores Christo esse volunt. Christus namque, mediantibus hominibus plenis spiritu suo, id est, spiritu humilitatis, & paupertatis mundum subegit; ac spiritum carnis, & mundi expugnavit: modo vero dicitur, spiritu mundi, id est, nisi Pastores armentur pompa, ac fulgore secularis potestatis. Quid magis præposterum potuit excogitari &c. Ecce! Eiusmodi pompa plus scandalizat subditos, quam edificat.* Juxta vetus Decretum Concilii Carthaginensis: *Episcopus*

(a) Damian. lib. 1. ep. 10. (b) Stim. Past. p. 2. c. 6. de hum. & mod. Prælat.

pus vilem suppellectilem, & mensam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis suae auctoritatem fide, & vite meritis quaerat. Quid consultius his rationibus status? cap. 7. D. 41. Inquit S. Bernardus (a): *Honoriſicabitur ministerium vestrum non cultu vestium, non equorum fastu, non amplis edificiis; sed moribus ornatis, studiis spiritualibus, operibus bonis.* Synodus Cameracensis de ann. 1565, hæc monet (b): *Homini ecclesiastico, quacunque dignitate fulgeat, plus offert laudis frugalitas in mensa, quam sumptus: plus dedecoris exquisitus apparatus, quam simplex: plus molestiae longus accubitus, quam brevis, & naturæ sufficiens. Sit ergo cultus in mensa, & convivio, alibive in gravitate, & sobrietate, quam in pompa, & deliciis.*

TIT. XX.

De Hospitalibus, & locis Religiosis.

CAP. I.

De vario Hospitalium genere.

Corruptis sæculis passim officium hospitalitatis, quam S. Apostolus Episcopo commendat, per luxum & fastum Clerici expunctum videri poterat. Inquit S. Hieronymus (c): *Ante omnia hospitalitas ex ratione status futuro Episcopo denuntiatur. — Episcopus, si omnes non receperit, inhumanus est.*

2 Principio Episcopi partium fuit, pauperibus, viduis, infirmis, peregrinis, orphanis, senibusque prospicere, quibus per Diaconos partem oblationum deductis, quæ Clero & fabricæ impendenda fuerant, erogavit. Postquam Ecclesia status reditus nacta est, quarta egentibus cujuscumque generis assignata est, quibus, ut liberalius haberentur, extractæ sunt ad sublevamen Episcoporum peculiare domus, quas hospitalia vocamus, quasque rexerant Presbyteri, & Diaconi, Episcopis rationem administrationis reddituri. L. 32. C. de Episc. & Cler.

3 Hospitalium nonnulla privata devotione erecta sunt, quæ passim laicalia dicuntur, ut distinguantur ab illis, quæ jure religiosorum locorum censentur, quia auctoritate Episcopi

(a) S. Bern. ad Henr. Senon. c. 2. (b) Conc. Camer. de vit. & honest. Cler. c. 2. (c) S. Hier. in epist. ad Tit. c. 1.

copi ad illum pium usum ritu ecclesiastico deputata sunt. Arg. c. 10. de Privil. & ibi Panormit.

4 Canonici, & Monachi (a), quibus vi regulæ hospitalitas commendata est, cœperant extra clausuram ad portas Monasterii hospitalia construere, in quibus pauperum curam Monachus, Canonicusve gereret, Abbati rationem sui officii redditurus.

5 Labentibus sæculis quædam hospitalia sunt in titulum ecclesiasticum erecta, quæ inde solis Clericis sunt conferenda, sub obligatione impendendi proventus honestæ suæ sustentationi superfluos secundum leges foundationis in usum pauperum. Vetat Clemens I. hospitalia Clericis in titulum conferri, nisi in fundatione secus constitutum fuerit, seu per electionem sit de Rectore locis hujusmodi providendum. Clem. 2. de Relig. domib.

6 Nonnulla hospitalia aliquando per viam suppressionis fuerant Monasteriis, aut Capitulis unita, ita scilicet, ut ipsum hospitale una cum dote, ac proventibus sit erectum in Monasterium, aut Capitulum; quo casu ipsa hospitalia sunt quodammodo extincta, aut in Monasterium, seu Capitulum commutata. Sæpius tamen suppressio fit cum speciali onere hospitalitatem juxta primævam eorum fundationem exercendi: quod ex legibus incorporationis, & unionis est hauriendum.

7 Subinde hospitalia simplici unione Monasteriis tribuuntur, ut curam, & administrationem illius suscipiant, cum obligatione hospitalitatem exercendi, & proventus impendendi juxta leges ipsius fundationis. Præcipit Concilium Tridentinum inde (b), ut impositum onus, officiumque ex asse impleant.

8 Inde à sæculo XII. frequenter hospitalia fuere credita viris, mulieribusque religiosis in communi viventibus, ut ipsi infirmorum, & pauperum curam haberent; ita tamen, ut superintendentia, & primaria quasi administratio penes alios, sive laicos, sive Ecclesiasticos staret.

9 Præcipit Concilium Chalcedonense, ut Clerici in Ptochiis, & in Monasteriis, aut Martyriis constituti, sub potestate sint ejus, qui in ea civitate est Episcopus, secundum traditionem SS. Patrum, nec per præsumptionem recedant à suo Episcopo. Refert. c. 10. §. 1. XVIII. q. 2.

10 Leges civiles passim inspectioni Episcopi commendant administrationem hospitalium, ut eorum bona secundum legem Ep. Van-Esp. Tom. II. Gg gem

(a) Syn. Aquisgr. c. 141. (b) Trid. sess. 25. c. 2.